

Uppriktigt och utförligt om en enastående livsgärning

MITT LIV I MEDICINENS OCH UNIVERSITETETS TJÄNST

486 sidor.

Författare: Martin H:son Holmdahl.

Förlag: Uppsala Publishing House; 2009.

ISBN: 978-91-7005-378-8.

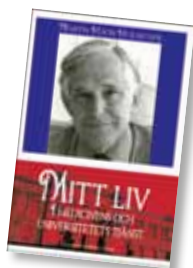
Starten av svensk anesthesi moderns historia kan dateras till april 1940 när Torsten Gordh tillträdde den första narkosläkartjänsten i landet vid det då nyöppnade Karolinska sjukhuset. Influerad av den nya specialitetens utveckling i Storbritannien och USA kom svensk och nordisk anesthesiologi att etableras i snabbare takt än i övriga Europa och utvecklingen till dagens specialitet – anesthesiologi och intensivvård – har skett med häpnadsväckande kraft och snabbhet.

En särklassigt betydelsefull

person inom den svenska anesthesiologins moderna historia är Martin H:son Holmdahl, vars nytkomna memoarer »Mitt liv i medicinens och universitetets tjänst« på ett unikt sätt speglar den dynamiska framväxten av vårt ämnesområde under ett halvt sekel, men hans historia slutar långt ifrån där.

Professuren i anesthesi vid Uppsala universitet, som inrättas 1965 med Martin H:son Holmdahl som förste innehavare, blir en språngbräda för en enastående universitetskarriär som via dekanusuppdraget för medicinska fakulteten och prorektorskapet under Torgny Segerstedts rektorsperiod fullbordas med utnämningen till rector magnificus vid Uppsala universitet 1978. Hans rektorsperiod kommer sedan att sträcka sig ända till 1989.

Bokens tre delar beskriver utförligt och personligt hans uppväxt, utbildning, familjeliv och karriär inom fysiologi, anesthesiologi och akademi. Martin H:son Holmdahls horisont är Uppsalas men hans stora internationella kontaktnät, utblick och perspektiv ger honom en för vår specialitet unik ställning inom svensk medicin och svenskt universitetsliv under flera decennier.

nära kontakter med svenskt näringsliv under många år vara. Både som medlem av Astras medicinska råd och senare som styrelseledamot i Pharmacia hade H:son Holmdahl en nära inblick i två vid den tiden dominerande svenska aktörer inom den farmaceutiska industrin, en position som idag knappast på samma sätt kan kombineras med akademiska toppositioner. Skildringen av turerna kring Pharmacia med Volvo, Procordia, Kabi, Leo och i ett tidigt skede även Fermenta med dess famöse chef Refaat El-Sayed är en föga uppbygglig läsning och slutet på historien blev ju som bekant tyvärr att Pharmacia upphörde som självständigt börsbolag.

Under slutet av sina medicinstudier

drabbade Martin H:son Holmdahl, i sin egenskap av ordförande i Uppsala medicinarens förening, samman med den beryktade medicinprofessorn Erik Ask-Upmark. Den synnerligen infekterade striden rörde bland annat antagning av utländska medicinstudenter till Uppsala universitets läkarutbildning. Denna bisarra och i grunden tragiska historia, som satte flera prominenta akademikers civilkurage på prov, skildras i ett av bokens inledande kapitel och Martin H:son Holmdahl fick personligen utstå

rakryggade hållning mot ren rasistisk diskriminering är befriande läsning. Bland de studenter som Ask-Upmark tvingade till annan studieort fanns de senare inte helt okända professorerna Nina och Jerzy Einhorn.

Utvecklingen av anesthesi specialiteten i Sverige under 60- och 70-talet, och vid Akademiska sjukhuset i synnerhet, beskrivs utförligt i bokens mellersta del, »I Anaesthesias tjänst«. Denna del av boken, som kanske framför allt har intresse för alla som är verksamma inom eller med nära anknytning till specialiteten, belyser den snabba utvecklingen under dessa decennier, inte minst inom intensivvården där den svenska/nordiska intensivvården ofta fick stå modell även internationellt. Som skolad fysiolog med ett centralt intresse för lungfunktion, gasutbyte och syra-basbalans var Martin H:son Holmdahl i hög grad delaktig i denna utveckling. Även inom den rena anesthesin skedde under denna tid en snabb subspecialisering, även med tilltagande fokus på smärtbehandling. Man slås som läsare av den enorma energi som Martin H:son Holmdahl utvecklar både när det gäller forskning/utveckling och klinikledning, vilket ger hans klinik en ledande position i Sverige. Under hela denna tid upprätthåller och utvecklar han sitt

I sina memoarer skriver Martin H:son Holmdahl både om sitt privatliv och om sitt yrkesliv. Bilden är tagen vid en promovering 2006.

Foto: Pelle Johansson/UNT

Vetenskaplig behandling av hetsätning och övervikt

stora internationella kontaktnät genom ständiga resor till kongresser och olika medicinska centra i USA, Sydamerika, Europa och övriga delar av världen.

Martin H:son Holmdahl och hans familj drabbades under 70-talet av en rad svåra personliga tragedier. Det är nog för många av oss helt obegripligt hur han under dessa omständigheter så framgångsrikt kunde fullgöra sina många krävande och skilda uppdrag. Självkritiskt och ärligt låter han oss ta del av något av det svåraste en förälder kan vara med om i skildringen av sina två äldsta barns sjukdom och död.

Den sista delen av boken beskriver tiden som rektor och de närmast följande åren. Mycket rör naturligtvis specifik Uppsala universitet men författaren beskriver även den nationella utvecklingen inom forskning, forskarutbildning och inom den högre utbildningen.

H:son Holmdahl sysselsätter sig genom hela boken med att belysa olika demokratifrågor och deras betydelse för universitetet och den högre utbildningen som till exempel hur studentinflytande kan optimeras. Rektorstidens alla politiska kontakter med representation och deltagande i hela ceremoniellet kring universitetet skildras också utförligt i bokens sista del.

Martin H:son Holmdahls memoarbok skildrar en unik gärning inom svensk medicin och akademi avslutad med en lång rektorsperiod vid Uppsala universitet. Boken är skriven av en mycket minnesgod person och är av stor betydelse för att förstå utvecklingen inom anesthesiologi och intensivvård, inom medicin i allmänhet och inom universitetsväsendet i synnerhet, under mer än tre decennier. Läsaren har all anledning att känna tacksamhet för det kraftprov som boken utgör och för den goda vilja och aldrig sinande energi som kännetecknar hans hela livsgärning.

Lars Irestedt

överläkare, anesthesi- och intensivvårdskliniken, Karolinska universitetssjukhuset, Solna

KOGNITIV BETEENDETERAPI VID HETSÄTNINGSSTÖRNING OCH ÖVERVIKT

480 sidor.

Redaktörer: Klara Edlund, Ata Ghaderi.

Förlag: Studentlitteratur; 2009.

ISBN: 978-91-44-03001-2.

Redaktörer och övriga författare i denna bok har mångårig erfarenhet av forskning och behandling av patienter med övervikt, fetma och ätstörningar. Boken känns relevant då den syftar till att sätta fokus på en ofta bortglömd patientgrupp, nämligen de som har en hetsättningsstörning, ofta i kombination med övervikt.

Hetsättningsstörning känns än mer relevant att arbeta med eftersom överviktiga patienter med detta problembeteende har en sämre behandlingsprognos. Boken är den första publicerade manualen specifikt för hetsättningsstörning. Genom att boken är indelad i två tydliga avsnitt så upplevs den inte som alltför omfattande trots sina 480 sidor.

Det första avsnittet innehåller i huvudsak fakta om hetsättningsproblematik med en problematiserande ansats. Ett kognitivt beteendeterapeutiskt (KBT) och medicinskt perspektiv på mat, ätande och beroende presenteras samt en uppdaterad och läsvänlig forskningsöversikt över empirisk behandling av hetsättningsstörning och grunderna i KBT-behandling.

I det andra avsnittet presenteras behandlingsmanualen för gruppbehandling av hetsättningsstörning och övervikt. Manualen är mycket överskådlig, pedagogisk och har översatts och bearbetats för svenska förhållanden. Behandlingsprogrammet bygger på tre viktiga principer:

1. Med hjälp av beteendeinriktade interventioner bryta den onda cirkeln av strikt bantning eller kaotiskt ätande.
2. Med hjälp av kognitiva interventioner arbeta med problematiska tanke-mönster avseende ätande, figur, vikt och gemensam problemlösning.
3. Med hjälp av vidmakthållande interventioner bevara det man lärt sig,

Foto: Anna Rehnberg/Scampix

behålla en realistisk vikt och planera framåt för uppföljande sessioner.

Behandlingen sträcker sig över 20 sessioner, en gång per vecka.

Behandlingsmanualen är i första hand tänkt för psykologer och psykoterapeuter med kunskap i KBT att användas inom områden där fetma och ätstörningsproblematik förekommer. Författarna föreslår också att personal med goda kunskaper i KBT, hetsättningsproblematik och övervikt kan genomföra behandling under handledning av någon med särskild kompetens inom ätstörningsområdet.

Ett stort plus är att det finns tips om vidare rekommenderad läsning vid kaptelavslut. Ett annat att författarna generöst delar med sig av kompletterande material i form av arbetsblad och pedagogiska blad till behandlingsarbetet. Dessa tillhandahålls på bokens webbplats. Minus? Ja, ett litet: det förekommer några upprepningar i de olika kapitlen, som ju fallet är i de flesta böcker där fler än en författare är med och skriver.

Sammanfattningsvis: en mycket ambitiöst skriven och användbar bok om behandling av en ofta bortglömd patientgrupp. Jag rekommenderar den varmt!

Lotta Reuterskiöld,
fil dr, leg psykolog,
psykologiska institutionen,
Stockholms universitet